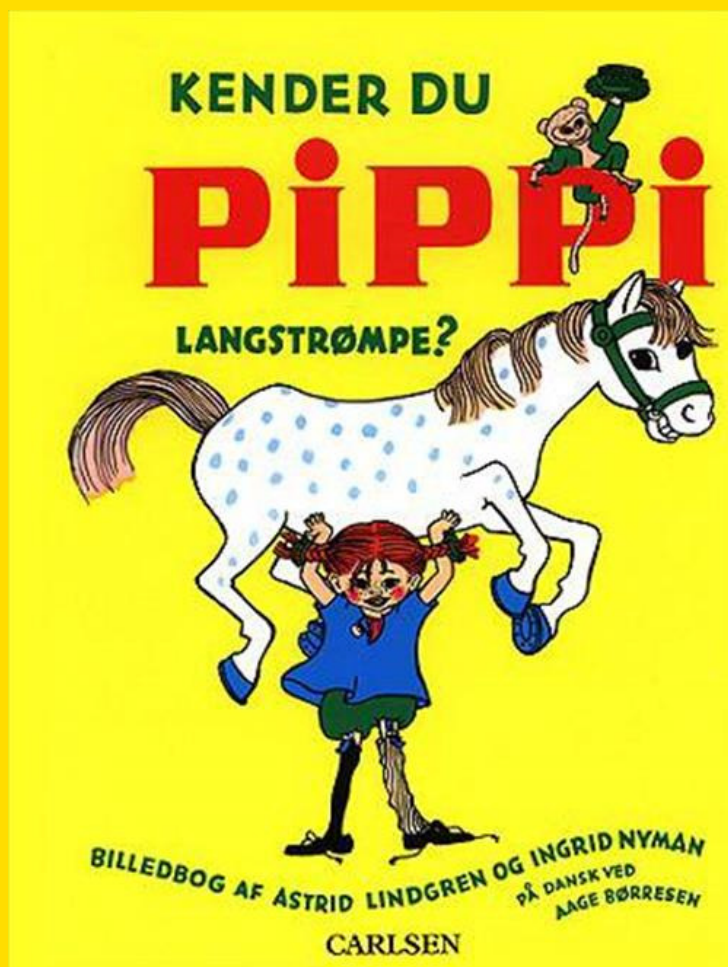

FREDESBORG
KOMMUNE

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 4-5 år

Sproggavens bogfolder til Kender du Pippi Langstrømpe?

Titel: Sproggavens bogfolder til bogen 'Kender du Pippi Langstrømpe?' (Lindgren, Astrid: Kender du Pippi Langstrømpe? Carlsen. 2002 (ISBN: 9788756283984))

Udarbejdet af: Pædagoger i Børnehusene Nivå i samarbejde med læsekonsulent, Marianne Aen Thorsen, og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning.

Udgivet af: Center for Læring, Fritid og Sundhed, Fredensborg Kommune.

Tak til: Forlaget Carlsen og illustratør Ingrid Nyman, som venligst har givet tilladelse til på forsiden af folderen at anvende forsidebilledet fra bogen 'Kender du Pippi Langstrømpe?'.

Version: 1.0

Versionsdato: 2016-09-06

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til læsekonsulent, **Marianne Aen Thorsen**, dir.tlf.nr.: 7256 2277, eller e-mail: mtho@fredensborg.dk

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven rettes til konsulent, **Liv Holmgaard Nørrelykke**, dir.tlf.nr.: 7256 5417, eller e-mail: lihn@fredensborg.dk

Om bogen

Tommy og Annika er to meget artige børn. De savner en sjov legekammerat. En dag får de en ny nabo. Det er Pippi, verdens stærkeste pige. Hun bor sammen med sin abe og sin hest. Nu får Tommy og Annika den sjoveste legekammerat, de kunne forestille sig. Hvad mon Pippi finder på?

Bogen giver børnene mulighed for at identificere sig med både de artige børn og med Pippi, som taler de voksne imod. Bogen giver anledning til dialog om normer, kønsnormer, om at tro på sig selv og om at være en god ven. Bogen giver anledning til at snakke med børnene om, hvad det vil sige at være anderledes, og hvornår man er en god ven.

Vejledning til Sproggaven

I den generelle vejledning til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du forbereder den dialogiske læsning. Her kan du også få mere viden om, hvordan du udvikler børnenes sprog. Så derfor er det en god idé at have læst vejledningen til Sproggaven som grundlag for at arbejde med de forskellige bogfoldere i Sproggaven.

Før du går i gang

- Læs historien godt og øv dig i at læse op med indlevelse og tydelig udtale.
- Understreg fokusordene.
- Planlæg dine spørgsmål.
- Vælg aktiviteter efter den dialogiske læsning (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

Medbring

- iPad, en fløjte el. som du kan spille en lille melodi på (alternativt kan du finde en melodi på en iPad), små spejle
- Se under de enkelte aktiviteter og lege, om du skal have mere med.

De tre faser i dialogisk læsning

Første fase: Læs og lyt

1. Lad børnene bladre i bogen, se billederne, forsiden og gætte på handlingen. Tal om titel, forfatter og illustrator og bed børnene om at vise, hvor det mon står på forsiden. Læs titlen, imens du peger på hvert ord. Lad børnene legelæse titlen. Spørg, om børnene kender bogstaverne i Pippi? Hvad hedder bogstaverne? Hvilken lyd siger de? Har børnenes navne nogen af bogstaverne i Pippi? Spørg børnene, hvor man starter med at læse. Vis børnene læseretningen med din finger, og hvordan man går ned på næste linje.
2. Læs bogen op for børnene, så de får en god forståelse af handlingen.
3. Bagefter kan I tale kort om bogen, og du kan tage fat på de første fokusord (se under Fokusord).

Anden fase: Læs og snak

1. Arbejd med de næste fokusord. Hvad kan børnene huske fra historien?
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i en dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se under Læs og snak: Den sprogdviklende dialog).

Tredje fase: Læs og leg

1. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
2. Lad børnene skiftes til fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål. Tal om skrevne ord på billederne i bogen, fx posen med mel og hvor Pippi skriver. Kender børnene bogstaverne?
3. Lad børnene fortælle, hvad de synes om bogen, og lav bogquizen (se under Læs og leg: Bogquiz). Vælg derefter lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer – mindst én aktivitet under hver overskrift (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

Fokusord

Børn med en sproglig alder på 4-5 år udtaler næsten alle ord, så de kan forstås af alle. Der kan dog stadig være enkelte lydsammensætninger, som de kan have lidt svært ved at sige. Det kan bl.a. være to medlyde efter hinanden i fokusordene *"stærk"*, *"vred"* og *"broche"*. Se evt. forklaring på medlyde i ordlisten i den generelle vejledning.

Du kan hjælpe børnene med at lære sig udtalen af de to medlyde i starten af de tre fokusord. Det kan du gøre på denne måde. Sig første lyd fx /s/ i *"stærk"*, hold en meget kort pause og sig så resten af ordet /dærg/ (= tilnærmet lydskrift af bogstaverne *"tærk"*). Børnene kan gøre det sammen med dig. Gør pausen imellem første lyd og resten af ordet kortere og kortere, og efterhånden vil børnene kunne sige hele ordet uden pausen. Denne metode er lidt sværere at anvende til ordet *"broche"*, fordi b-lyden er meget kort og næsten ingen lyd har. Men prøv alligevel.

Det er stadig meget vigtigt, at børnene hører dig sige hvert fokusord meget tydeligt og mange gange, så de ved, hvordan ordet rigtigt skal lyde, og så de får gemt ordet i sin korrekte lydige form i deres eget ordforråd. Det har stor betydning for børnenes udtale og for, hvor godt de kommer i gang med at læse og stave ordene, når de kommer i skole.

Sig også ordene i andre daglige sammenhænge i institutionen.

Det er en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til fokusordene. Det kan I gøre, imens I arbejder med fokusordene. Med iPad eller digitalkamera kan I tage billeder eller små filmklip, som viser fokusordene, og I kan lægge dem på Family og på den måde få forældrene med til at bruge dem derhjemme.

Gruppering af fokusord

Du kan med fordel gruppere fokusordene, så I laver aktiviteter med fokusord, der passer sammen. I den generelle vejledning kan du læse om baggrunden for gruppering af fokusordene.

Inden du læser historien første gang, kan du naturligt introducere den første gruppe fokusord: *"artig"*, *"stærk"*, *"veranda"*, *"pandekage"*. Når I taler om bogens forside, kan du introducere fokusordet *"stærk"*. Du kan anvende nogle af forslagene nedenfor til at arbejde med ordet, og efter den første læsning kan du arbejde videre med ordet, så børnene får et dybere kendskab til ordet og kan anvende bøjningerne *"stærkere"* og

"stærkest" (se forslag under fokusordet *"stærk"*). Når børnene bladrer i bogen, kan I på s. 7 tale om Tommy og Annika, som er *"artige"* børn. Her kan du anvende de fleste af forslagene til at arbejde med fokusordet *"artig"*. Når børnene på s. 8-9 ser Pippi bære sin hest hen til *"verandaen"*, kan I tale om Pippis hus og arbejde med fokusordet *"veranda"*. Hermed kan du allerede inden den første oplæsning have introduceret de første tre fokusord. Du kan arbejde videre med dem efter din oplæsning, hvis der er behov for det. Det vil nok være mest hensigtsmæssigt at vente med fokusordet *"pandekage"* til efter den første oplæsning.

I det følgende er der forslag til en gruppering af fokusordene.

Gruppe 1

1. STÆRK

"Pippi er stærk. Hvordan kan vi se, at Pippi er stærk (se evt. på forsiden)? Hvad vil det sige, at være stærk? Hvad er det modsatte af stærk? Ja, svag er et antonym til stærk". Vis evt. billeder af en stærk person og en svag person eller bed børnene om at finde personer i bogen, som er stærke eller svage. *"Hvis man kan løfte en bil, hvad er man så? Og hvad er man, hvis man kun kan løfte en kop? Hvem er stærkest Annika eller Pippi? Hvem er stærkere end Tommy (dvs. børnene skal bruge stærk, stærkere, stærkest)?"* Men man kan også bruge ordet stærkt, om mad. *"Hvad betyder det, når mad smager stærkt? Har I nogensinde smagt stærk mad? Hvad kan man komme i maden, så den bliver stærk? Hvad kan man komme i maden, så den bliver stærk?"* Her kan I tale om krydderier som chili og peber osv.

2. ARTIG

"Hvem er artig i bogen? Hvad vil det sige at være artig? Er du artig i børnehaven og derhjemme? Hvad gør du, når du er artig? Ja, når man er artig, opfører man sig pænt. Vi kan også sige, at man opfører sig ordentligt, at man er velopdragen. Velopdragen og artig betyder det samme – de er synonyme. Hvad kan man gøre for at være artig? Hvad er det modsatte af artig? Ja, uartig og fræk er antonymer til artig. Er Pippi artig? Hvad er hun så? Hvad gør du, når du er uartig? Hvad siger de voksne til dig, når du er uartig? Er det rart at være uartig? Hvorfor (ikke)?"

3. VERANDA

"Se på billedet af Pippis veranda (s. 9). Hvor er den henne? (lige uden for/foran huset) Ja, hun kan gå fra sit hus og lige ud på verandaen. Hvad bruger man en veranda til?" Vis gerne billeder af en veranda på en iPad. *"En veranda minder om en terrasse, men er ikke helt det samme. En veranda er en udbygning på et hus. Der er rækværk eller vægge på to af siderne af en veranda, og den er tit overdækket. En veranda ligger oftest lidt over jorden med trapper ned til græsset – lige som Pippis".* I Danmark er der flere terrasser end verandaer. Brug derfor dette fokusord til at komme ind på ordet "terrasse" og også gerne ordene "altan" og "balkon" – ord som kan være svære at forstå forskellen på. Understøt børnenes forståelse med billeder, evt. fra iPaden, og spørg ind til deres egne erfaringer.

4. PANDEKAGE

"Se, Pippi laver pandakager (s. 10). Ved I, hvad en pandekage er? Hvorfor hedder det en pandekage?" Lyt til ordet pandekage. *"Nu fjerner jeg pande, hvad er der så tilbage? Ja, der er kage tilbage. Hvad er en kage? Hvordan kan en kage se ud? Hvordan lugter en kage? Lugter den godt eller dårligt? Og hvad hedder det, når noget lugter godt (ja nemlig dufter)".* Lyt nu til ordet pandekage igen. *"Nu fjerner vi kage - hvad har jeg så tilbage (pande)? Så en pandekage er en kage, som vi kan bage på en pande. Men hvad kan det være for en pande? Er det den her (peg på din egen pande)? Så en pande kan altså betyde to ting – kan I sige, hvad de er? Ja, en pande kan være en (stege)pande eller panden i hovedet. Hvad bruger man en (stege)pande til? Til at bage pande-kager og hvad mere? Hvad kan man stege på en pande? Hvad mon det betyder, at to venner er pot og pande (de holder sammen)? Hvad mon det betyder at få sved på panden (arbejde eller træne så hårdt, at man sveder – eller at man har et problem, der er meget svært at klare)? Hvad betyder det, hvis nogen pander en anden (slå i hovedet)?"*

Gruppe 2

5. VRED

"Hvem er vred i bogen? Hvordan kan du se, at cirkusdirektøren er vred? Hvordan ser du ud, når du er vred? Hvad kan du blive vred over? Hvad gør du så? Bliver dine forældre nogen gange vrede på dig – hvorfor? Kender du andre ord for vred? Ja, sur, rasende, arrig og gal er synonymmer til vred. Hvornår er man mest vred – når man

er rasende, arrig eller gal? Hvis du ikke får lov til at gyng og er utilfreds med det. Hvad bliver du så? Sur, gal, rasende eller arrig? Hvad er det modsatte af at være vred? Ja, glad er et antonym til vred. Vred er en følelse. Kender I andre følelser (dvs. følelser er et overbegreb for vred)? Hvordan ser man ud, når man er vred?" Bed børnene lave ansigter, som viser, at de er vrede/glade/sure/kede af det. Brug evt. et spejl, så de kan se deres egen mimik - eller tag et billede af børnene med en iPad, når de laver en mimik, så det bliver visuelt for børnene. Du kan lave en leg, hvor I skiftes til at mime en følelse, som de andre børn skal gætte. Den, der mimer, kan fx spørge "Hvordan føler jeg mig?"

6. BANGE

"Bange er også en følelse lige som vred. Hvem er bange i bogen? (se s. 21) Hvordan kan du se, de to tyveknægte er bange? Hvordan ser du ud, når du er bange? Hvad er de to tyveknægte bange for? Tror du, de to tyveknægte er mere bange for hr. Nilsson end for Pippi. Hvad tror I, de er mest bange for, når de sidder oppe på skabet (dvs. ordet bliver gradbøjet = mere bange, mest bange)? Er der nogen af jer, som er bange for noget? Hvad kunne man fx være bange for?" Snak om, hvad der kan gøre én bange. "Hvad er du mest bange for? Er du mere bange for tyveknægte end for aber som hr. Nilsson? Kender I et andet ord for bange? Ja, nervøs, rædselsslagen, ræd og ængstelig er synonymmer til bange. Hvornår er man mest bange - når man er nervøs, rædselsslagen, ræd eller ængstelig? Hvad er det modsatte af at være bange? Ja, modig er antonymet til bange. Hvem er modig i bogen? Hvordan viser Pippi, at hun er modig fx da hun tager sig af de to tyve, eller da hun går på line?"

7. OMKULD

"Da Pippi er i cirkus, går hun hen til Stærke Adolf. Prøv lige at se på billederne (s. 19). Se først går hun hen og tager fat på ham, og hvad gør hun så? Ja, på det sidste billede kaster Pippi ham omkuld. Nu ligger han ned. Hvad betyder det at kaste nogen omkuld? Man kan også vælte noget omkuld - hvad kunne det være? Man kan også selv falde omkuld - hvad gør man så? Man kan også falde omkuld på sofaen, hvis man er meget træt. Hvad betyder det så? Hvis Adolf er verdens stærkeste mand, hvad er Pippi så?"

Gruppe 3

8. INVITATION

"Pippi har snart fødselsdag, så hun skriver en invitation til Tommy og Annika (se s. 22). Hvad mon der står i den invitation (du kan evt. læse den op)? Ja, der står, at Pippi inviterer Tommy og Annika til fødselsdag. Så hvad er en invitation? Hvad kan man også invitere til (fest, middag osv.)? Hvorfor er det godt at skrive en invitation (dvs. hvad er fordelene ved en skriftlig invitation frem for en mundligt)? Hvad gør du, når du skal invitere gæster til din fødselsdag?"

9. BROCHE

"Annika får en broche. Jeg har også en broche med". Her kan du vise en broche, som du har taget med hjemmefra, eller du kan vise den på iPad/billede. *"Annikas broche ligner en sommerfugl. Men brocher kan se ud på mange måder".* Tal om, hvordan en broche kan se ud. Hvordan hænger den fast i tøjet? Hvem bruger brocher? Kender I andre smykker (dvs. her anvender I overbegreber, for smykker er et overbegreb for brocher, ringe, halskæder osv.). Lav evt. en broche selv i karton, som I dekorerer og limer en nål bag på.

10. MELODI

"Prøv at lytte godt efter, for nu spiller jeg en lille melodi for jer". Spil nu en lille melodi på iPad, fløjte el. og spørg evt. bagefter, om børnene kendte melodien. Hvis du har en fløjte eller lignende med, kan du spørge børnene, om de ved, hvad det er fx *"Ja, det er en fløjte". En fløjte er et instrument, som man kan spille en melodi på. Kender I andre instrumenter?"* Du kan evt. have fundet forskellige instrumenter frem enten i konkrete eller på billeder, dvs. igen kommer I ind på et overbegreb *"instrument"* og dets underbegreber som fx *"tromme", "fløjte"* osv. *"Nu skal vi prøve lave vores egne instrumenter".* Lav instrumenter fx af plastikkrus med lidt ris i. Husk at sætte en form for låg på, så risene bliver i kruset. Prøv at lave forskellige melodier, snak om, at der kan være rytme i en melodi, og hvad en rytme er. Her kan du måske sige, at man kan bevæge sig i takt til rytmen fx danse, klappe mm.

Læs og snak: Den sprogdudviklende dialog

Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene. Især de åbne spørgsmål fremmer den sprogdudviklende dialog. Her er eksempler på forskellige former for spørgsmål, som du kan bruge.

I vejledningshæftet til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du kan have en dialog med børnene og styrke børnenes sprog i dialogen om bogen.

Du kan forvente, at de fleste 4-5 årige børn kan tale i længere sætninger, anvende navneord i flertal fx "*biler*" og udsagnsord i datid fx "*legede*".

Du kan også forvente, at de kan fortælle korte historier med en vis sammenhæng og med en start, midte og slutning, og at de kan anvende ikke-konkrete ord og udtryk som fx "*i morgen*".

Lukkede spørgsmål

- Hvad savner Tommy og Annika?
- Hvorfor bor Pippi uden sin mor og far?
- Hvad har hun med sig, når hun flytter ind?
- Hvordan vasker Pippi sig?
- Hvordan skurer hun gulvet?
- Hvordan hugger hun brænde?
- Hvad finder børnene i Tingfinderlegen? Osv.

Åbne eller halvåbne spørgsmål

Tag udgangspunkt i nogle af billederne og bed børnene om at fortælle, hvad der sker fx tingfinderlegen, cirkusforestillingen, den stærke mand, tyvene, fødselsdagen.

- Hvordan er Pippi Langstrømpe? Kan I huske historien om pigen Mila og monstrene? (her kan I få en dialog om det at være bange/modig og om kønsnormer.)
- Hvordan ser Pippis hus ud? (til dette og de efterfølgende spørgsmål kan I også få en dialog om normer.)
- Hvad kan Pippi godt lide at lave?
- Hvorfor kan Tommy og Annika godt lide Pippi?
- Hvad laver Pippi, som Tommy og Annika nok ikke må derhjemme? Må I?
- Man kan jo godt blive bange for nogen, der er så stærk som Pippi. Men hvordan kan vi se, at Pippi er en god ven og god ved andre?
- Må I gerne ligge på bordet og spise? Hvordan spiser I derhjemme? Hvordan ville du sove og spise, hvis du selv måtte bestemme?
- Er der nogle af jer, som har prøvet at være i et cirkus? Hvad kan man se i et cirkus?

- Hvem laver mad, når I har fødselsdag? Når I har fødselsdag, hvad laver I så? Hopper I også rundt på køkkenbordene eller tager kakaokopperne på hovedet?
- Har I set en hest? Hvor stod den henne? Ved I, hvad den bygning hedder, hvor hesten sover? (stalden)

Læs og leg: Bogquiz

Bogquiz med bl.a. bogens fokusord. Afhængigt af din børnegruppe kan du have færre eller flere quiz-spørgsmål.

- Hvor bor Tommy og Annika? (ved siden af Pippi)
- Hvem er hr. Nilsson? (en abe)
- Hvornår ligger Pippi med fødderne på hovedpuden? (når hun sover)
- Hvad er det modsatte af glad – altså antonymet til glad? (vred)
- Hvem sniger sig ind til Pippi om natten? (tyveknægte)
- Hvad bliver tyveknægtene, når de bryder ind til Pippi?(bange)
- Hvad får Pippi i håret, da hun laver pandekager? (et æg)
- Hvad får Tommy af Pippi fra den røde kommode? (en fløjte af elfenben)
- Hvad finder Pippi i tingfinderlegen, som hun tager på hovedet? (en blikdåse)
- Hvad gør Pippi ved verdens stærkeste mand? (kaster ham omkuld)
- Hvad gør Pippi, da hun får en gave af Tommy og Annika? (hopper af glæde)
- Hvordan vasker Pippi gulv? (med gulvskrubber på fødderne)
- Hvad farve er Pippis hest? (hvid med sorte prikker)
- Hvor sidder Tommy og Annika, når de spiser pandekager? (på brændekassen - se billedet side 10)
- Hvad skriver Pippi til Tommy og Annika? (en invitation)
- Nævn to betydninger af en pande.
- Nævn tre instrumenter.
- Nævn tre smykker.
- Hvad betyder et synonym?
- Hvad betyder et antonym?

Læs og leg: Literacy-udviklende lege og aktiviteter

Nedenunder er lege og aktiviteter sorteret under forskellige overskrifter, som fortæller, hvilke literacy-kompetencer legene og aktiviteterne især styrker. Selv om flere af legene og aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift. Rækkefølgen er underordnet.

Ordforråd

Alle legene styrker børnenes ordforråd.

- FORTÆL TIL BILLEDER

Kopier 4 billeder fra bogen, som beskriver en handling fx s. 22: hvor Pippi skriver invitationer, s. 24-25: hvor de spiser, s. 26: hvor de leger, og s. 28: hvor de siger farvel. Vis alle billederne til børnene på en gang. Børnene skal hjælpe hinanden med at lægge billederne i den rigtige rækkefølge. Derefter peges på/vises et billede ad gangen, og børnene skal beskrive, hvad der sker på billedet. Du kan guide børnene til at anvende nogle af fokusordene og de andre ord, som I har talt om. Du kan også støtte børnene i at bruge ord, der binder sætninger sammen som fx *"nu"*, *"og"*, *"så"*, *"fordi"*, *"men"* osv. Legen styrker også børnenes fortællefærdigheder og produktive sprog.

- SKILTELEG

Tal om Pippis kommode i køkkenet på s. 24, hvor hun har skrevet på skufferne, hvad der er i. Tal om, hvorfor det er en god idé, at der står på skuffen, hvad der er i den. Bed børnene finde skilte på skufferne i børnehaven og tal om dem. Lad børnene legeskrive skilte til forskellige skuffer på stuen. Legen styrker også børnenes literacy-kompetencer.

- GEMMELEG

Introducer først nogle forholdsord som *"foran"*, *"bagved"*, *"ved siden af"*, *"imellem"*, *"under"*, *"over"*, *"på"*, *"i"*. Du kan give børnene en kropslig opfattelse af ordene, ved at børnene skal stille sig foran/bagved/over/under/imellem osv. noget eller hinanden. Vælg det første barn, som skal finde en ting, som de andre skal gemme foran/bagved/ved siden/imellem/under/over/på/i osv. noget i lokalet (eller måske udenfor). Send nu dette barn udenfor et øjeblik, imens de andre børn gemmer en lille ting fx en legetøjsbil. Kald barnet ind igen. Barnet skal blive stående i midten af lokalet og skal finde tingen ved at spørge: *"Er bilen foran eller bagved bordet? Er bilen under eller over kassen?"* osv. Når barnet er tæt på – eller har gættet – hvor tingen er, må han eller hun kigge efter, og så er det et andet barns tur. Legen styrker børnenes forståelse/anvendelse af forholdsord og deres rumlige opfattelse.

- **GØR LIGESOM MIG**
 Du og hvert barn i din børnegruppe skal have 4 klodser hver. De 4 klodser skal have forskellig farve og størrelse. I skal have samme sæt af klodser. Legen går ud på, at du laver noget med dine klodser, og alle børnene skal gøre det samme fx *"Jeg lægger den røde klods under den grønne klods"* eller *"Jeg lægger den mindste klods oven på den største klods"* osv. Børnene skal gøre det samme, og de kan bagefter skiftes til at være den, der bestemmer, hvordan klodserne skal lægges. Legen kan udvides og blive sværere ved, at børnene ikke kan se den, der bestemmer, hvordan klodserne skal lægges. Man kunne evt. sidde med ryggen til hinanden. Legen styrker både børnenes forståelse/anvendelse af forholdsord, deres rumlige opfattelse, koncentration, opmærksomhed og arbejdshukommelse.
- **GÆTTELEG**
 Vis et af billederne fra bogen fx s. 21. Bed børnene om at se godt på billedet, for lige om lidt vil du spørge dem om noget. Luk bogen. Stil nu spørgsmål, der stiller krav til børnenes visuelle hukommelse af billedet fx *"Hvilken farve er Pippis natkjole?"*, *"Hvad har tyveknægtene på hovedet?"*, *"Hvad laver Hr. Nilsson på billedet?"* osv. Legen styrker børnenes visuelle iagttagelse og hukommelse.
- **FORESTIL DIG-LEG**
"Tænk, hvis du boede helt alene som Pippi. Hvad ville du så spise? Hvad ville du gerne lave?" osv. *"Tænk, hvis du var Pippis ven. Hvad ville du så gerne lave sammen med Pippi? Tænk, hvis du var lige så stærk som Pippi. Hvad kunne du så løfte?"* Det er vigtigt at børnene kan prøve at forestille sig en tænkt situation og forestille handlinger ud fra den tænkte situation. Det styrker deres forestillingsevne, arbejdshukommelse og evnen til at drage slutninger ud fra en tænkt situation. Det vil styrke deres forudsætninger for at forstå det, de senere selv skal læse og forstå i skolens forskellige fag.
- **TAL OG MÆNGDER**
 På billederne i bogen er der masser af ting, børnene kan tælle, og der er også mange steder, hvor du kan bede børnene vurdere, hvor der er flest eller færrest af noget. Se fx på s. 7. Spørg børnene, om der er flest røde, blå eller gule blomster, eller på s. 10, hvor børnene kan vurdere om der er flest kringler eller runde småkager. Bed børnene tælle forskellige ting på billederne i bogen fx pærerne

og æblerne i Pippis pæretræ s. 8-9. *"Er der flest pærer eller æbler? Hvilket træ har flest/færrest æbler?"* Færrest er et svært ord, men børnene får brug for det senere hen. Lad også børnene selv foreslå, hvad de kan tælle. Legen styrker børnenes tidlige tal- og mængdeforståelse, dvs. deres numeracy-kompetencer.

Lydlig opmærksomhed

Alle legene styrker børnenes lydlige opmærksomhed på flere niveauer: rytme, rim og stavelser.

- **RYTMELEG**

Find et instrument til hvert barn. Det kan være rigtige instrumenter eller nogen, I selv laver fx en ske man slår på en kop, fingerklap, tramp med fødderne, slå i bordet, trut med munden osv. Legen går ud på, at du først laver en lille rytme med dit instrument fx en lyd, en pause og så lyde hurtigt efter hinanden (kan illustreres sådan: _ ..). Børnene skal lave samme rytme med deres instrumenter. I må højst have 4 lyde i jeres rytme. Legen styrker børnenes lydlige opmærksomhed, lydlige hukommelse og rytmeopfattelse.

- **RIMSPIL**

Tegn felter på gulvet/jorden eller læg hulahopringe ud – svarende til antallet af børn plus en. Find billeder af rimpar fx fra et rimspil. Opdel rimparrene i to bunker, så rimparrene splittes ad. Den ene del af hvert rimpar skal lægges i felterne/ringene – start ved felt/ring nummer 2. Den anden del skal du lægge i en bunke. Legen går ud på, at børnene trækker et rimord og skal finde dets makker ved at hinke/hoppe hen til det rigtige felt/hulahopring. De skal starte på det første felt/ring, som skal være tom. Hvis din børnegruppe synes det er sjovt, kan I aftale at hoppe baglæns, sidelæns osv. Læg gerne flere rimpar ud, hvis børnene synes, legen er sjov.

- **STAVELSESMEMORY**

Her skal du bruge 8 billeder fra et billedlotteri og 4 post-it-lapper til hvert barn. Du skal sørge for, at billederne kan passe samme to og to på den måde, at der er lige mange stavelser i ordene fx tand og hat, taske og kødben, paraply og flyverdragt, pandekage og børnehave. Læg nu de 4 post-it-lapper foran hvert barn – lad børnene tegne en prik på den første lap, to prikker på den anden lap, tre prikker på den tredje lap, og fire prikker på den fjerde lap. Børnene kan også skrive tallene på lapperne. Vis nu børnene et billede ad gangen. Sig ordet sammen – først rigtigt og så med

robotsprog, så de tydeligt kan høre hver stavelse. Sig ordet igen med robotsprog, imens børnene klapper på deres post-it-lapper. Hvor mange stavelser er der i ordet? Bland billederne og læg dem på bordet med billedsiden nedad. Nu er I klar til at spille stavelser-Memory – ord med samme antal stavelser giver et stik. Bagefter kan I måske spille igen, eller børnene kan være med til at finde nye billeder til spillet. I kan også lave det på iPad med appen Fotospil. Her kan børnene tage billede af ting og indtale ordet. Man kan også bruge appen til at lave Memory med forskellige lyde, som børnene kan optage.

Sproglig rytme og ords lydige udtryk – i sange, rim og remser

Sangene styrker børnenes opmærksomhed på rytmen og på de ord i sangene, som rimer. Det er godt at klappe, trampe eller på anden måde bevæge sig til rytmen i sangene. I kan også bruge spilleinstrumenter fx slå på tromme til rytmen, eller I kan lave jeres egne musikinstrumenter ud af dagligdagsting for at lave et stomp-nummer. Stomp betyder egentligt tramp. Man udfører stomp ved at lave rytmer på ting, der normalt ikke er spilleinstrumenter. Det kan være et bord, en spand, en kasse osv.

- HER KOMMER PIPPI LANGSTRØMPE
- BAMSES FØDSELSDAG
- DER VAR ENGANG EN ABE

Sprog i aktiviteter med krop og bevægelse

Aktiviteterne knytter sprog og bevægelse sammen og understøtter dermed børnenes kropslige forståelse af ordene.

- DRAMATISER OG BYG EVT. VIDERE PÅ ÉN AF EPISODERNE FRA HISTORIEN
Det kan fx være situationen, hvor tyvene bryder ind til Pippi, eller cirkusepisoden, hvor Pippi kaster Stærke Adolf omkuld. Så kan der laves brydekampe for at træne det motoriske.
- JORDEN ER GIFTIG
Brug gerne farvede former, som børnene skal træde på fx trekanter, cirkler, firkanter. Tal om farverne og formerne, inden legen går i gang. Denne leg styrker børnene motorisk, og de lærer

samtidigt om former og farver. Man kan udvide den med at sige, at de kun – eller ikke – må træde på cirklerne osv.

- **MIMELEG**

"Hvad laver Pippi?" Børnene gætter fx *"Laver pandekager"*, *"Går på line"*, *"Laver invitationer"*. Med denne leg knyttes krop og bevægelse sammen med det sproglige.

Sprog i aktiviteter med digitale medier

Aktiviteterne styrker børnenes literacy-kompetencer.

- **APPS TIL PIPPI LANGSTRØMPE**

Der findes forskellige apps til Pippi Langstrømpe, men de fleste koster penge. Dog findes der en gratis version, men på engelsk nemlig Pippi Longstocking's Villa Villekulla. Du kan evt. bruge den og så skrue ned for lyden, så du selv fortæller, hvad Pippi siger, eller lade børnene få lov til at sige, hvad de synes, Pippi skal sige. Inde i appen kommer I frem til sjove aktiviteter ved at klikke på Pippis hus, og i et af værelserne øverst er der et instrument, som børnene kan skiftes til at spille en melodi på.

- **APPEN FANTASTISKE OG STÆRKE SUPERHELTE**

Appen Fantastiske og stærke superhelte er en gratis app med 6 gratis forskellige puslespil i tre sværhedsgrader fra 4 år.

- **TINGFINDERLEG**

Børnene (eller du) skal først tage billeder af forskellige ting i børnehaven. Legen går nu ud på at gætte, hvad billederne forestiller. Når du viser billedet, skal du derfor forstørre billedet med fingrene, så man ikke tydeligt kan se, hvad det forestiller. Hvis det er besværligt, kan du i stedet sløre billedet ved tage et stykke papir i A4-format og klippe et hul i det på ca. 5x5 cm. Papiret lægger du over skærmen på iPaden, så børnene kun kan se en lille del af billedet. Lad dem gætte, hvad billedet forestiller. Legen styrker også børnenes del- og helhedsforståelse.

Sprog i sociale og personlige kompetencer

- **HVAD ER EN GOD LEGEKAMMERAT?**

Samtale om, hvad en god legekammerat er. Tal om dét at være gode venner, og hvad der sker, når man er uvenner. Hvad kan man gøre, hvis man ser der er én, der er ked af det? Er der nogen, som har prøvet at være uvenner? Og hvordan følte det?

- **BILVASK**
Leg bilvask, hvor et barn er bil og to andre børn. Børnene skal så vaske og tørre bilen. Rollerne går på skift.
- **FØDSELSDAG**
Leg fødselsdag. Her skal børnene skrive invitationer, dække bord til gæsterne, lave/finde gaver, pakke dem ind, give/modtage gaver osv.

Sprog i kreative aktiviteter mm.

Kreative aktiviteter såsom at tegne, male, spille spil, lege, spille teater samt tage på ture ud af huset og til biblioteket kan bruges til at understøtte børnenes forståelse og tilegnelse af fokusordene og andre literacy-kompetencer.

- **DUKKETEATER**
Lav et dukketeater over en af episoderne i bogen. Find eller lav figurer og rekvisitter i papir og laminer det efterfølgende. Fortæl derefter historien og for børnene, med konkreterne til. Derefter er det børnenes tur til at fortælle historien. Du kan også lade børnene finde på en helt ny episode med Pippi. Legen styrker også børnenes fantasi og fortællefærdigheder.
- **MIN DAG**
Aktiviteten går ud på, at børnene beskriver deres dag, dvs. fra de står op om morgenen, til de kommer i børnehave. Det er en god ide, at du finder billeder til at understøtte børnenes beskrivelse. Du kan tage billeder fra nettet eller finde piktogrammer. Bed børnene lægge billederne i rigtig rækkefølge og fortælle til. Støt dem med tidsudtryk som fx først, så, bagefter osv., så børnene kan fortælle et forløb. I stedet for billeder kan du give børnene et stykke papir hver, som du inddeler i 4 felter. I første felt tegner de/du en sol, der er ved at stå op, dvs. her skal børnene tegne deres morgen. I næste felt tegner de/du en fuld sol svarende til dag. I tredje felt en sol, der er ved at gå ned svarende til aften, og i sidste felt skal der være en måne svarende til nat. Når børnene har tegnet og fortalt, skal de legeskrive en tekst til hvert billede, og du skriver samme tekst med din voksenskrift nedenunder.
- **TEGNE ANSIGTER**
Tegne ansigter, hvor man viser forskellige mimikker, sur, glad, ked af det, vred osv.. Brug evt. et spejl eller tag billeder af børnene med en iPad, når de laver en mimik, så det bliver visuelt for

børnene. En anden mulighed, var, at børnene lavede deres eget vendespil med ansigtsudtryk, som de så kunne tage med hjem til deres forældre. Dette er også en god aktivitet, der giver forældrene mulighed for at støtte op om deres børns sprog. Vendespillet kan også laves med appen Fotospil.

Denne folder er én af i alt 13 bogfoldere, der er udarbejdet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen beskriver arbejdet med bogen 'Kender du Pippi Langstrømpe?' indenfor rammerne af metoden udvidet dialogisk læsning udviklet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen er målrettet fagfolk og studerende, der arbejder og beskæftiger sig med 0-6 årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Folderen er tilgængelig på www.fredensborg.dk og www.videnomlaesning.dk, hvorfra den frit kan downloades og kopieres/distribueres.

Ved at scanne nedenstående QR kode kan du se eksempler på arbejdet indenfor hver af de tre faser i den udvidede dialogiske læsning:

Fredensborg Kommune
Egevangen 3B
2980 Kokkedal
Tlf. 7256 5000
fredensborg@fredensborg.dk

